

BORSA
İSTANBUL

Opsiyon Terimleri

**Vadeli İşlem ve Opsiyon
Piyasası**

Bu dokümanda kullanılan içeriğin bir kısmı, Türkiye'deki düzenlemeler çerçevesinde menkul kıymetler veya türev araçlarla ilgili faaliyet göstermek üzere lisans sahibi olmayan ya da lisanslı türev araçlar borsası veya takas kurumu olarak yetkilendirilmemiş üçüncü taraflardan lisansla alınmıştır. Dokümanda kullanılan içerik sadece eğitim amacıyla oluşturulmuştur. Bu kapsamda, içerikteki bilgiler herhangi bir türev araç, menkul kıymet veya finansal aracı alıp/satma veya yatırım tavsiyesi olarak değerlendirilmemelidir. Dokümanın içeriği herhangi bir türev araç, menkul kıymet veya finansal aracın alım satımını teşvik etmez veya hukuki düzenlemeler kapsamında belirlenmiş herhangi bir aracılık faaliyetini tavsiye etmez. Kullanılan içerik herhangi bir türev araç borsasının alım-satım sisteminde işlem görmekte olan ürünlerde işlem yapmayı veya türev araçlara ilişkin takas işlemlerinin herhangi bir türev araç takas kurumunun takas sistemi içerisinde yapılmasını teşvik etme amacı taşımamaktadır. Opsiyon sözleşmeleri riskli araçlar olup tüm yatırımcılara uygun değildir. Opsiyon sözleşmelerine yatırım yapmak isteyen yatırımcılar yasal olarak kurulup lisans almış olan yerel türev araç borsalarına/takas kurumlarına başvurmalıdır.

Opsiyon Terimleri

Opsiyonlarla ilgili temel bilgileri vermeye, bazıları opsiyon sektörüne özgü olan terimleri tanımlayarak ve opsiyon piyasasının mekanizmasını kısaca inceleyerek başlayalım.

Tekrar söyleyelim, her opsiyon bir sözleşmedir. Bu sözleşme, bir opsiyon satın alan ve elinde tutan yatırımcıya, opsiyonun dayanak varlığı olan kıymeti satın alma veya satma hakkı verir. İki tip standart opsiyon sözleşmesi vardır; **alım opsiyon sözleşmesi** ve **satım opsiyon sözleşmesi**.

Borsa İstanbul VİOP için;

1 ALIM OPSİYONU ALMAK = 100 PAY SATIN ALMA HAKKI
1 SATIM OPSİYONU ALMAK = 100 PAY SATMA HAKKI

Opsiyon Terimleri

Standart bir pay alım opsiyonu sahibine, opsiyonun dayanak varlığı olan kıymetten 100 adedini, pay başına belirli bir fiyattan, önceden belirlenmiş bir vadede satın alma hakkını verir. Öte yandan, bir pay satım opsiyonu, sahibine, opsiyonun dayanak varlığı olan kıymetten 100 adedini, pay başına belirli bir fiyattan, önceden belirlenmiş bir vadede satma hakkını verir. Bu opsiyonların birini işlem hesabında tutan bir yatırımcının "bu sözleşmede pozisyonu olduğu" söylenir.

Borsa İstanbul VİOP'ta işlem gören opsiyon sözleşmeleri Avrupa tipindedir. Bu kapsamda opsiyon sözleşmesinden kaynaklanan haklar vade tarihinde kullanılabilir. Vade tarihi geldiğinde bir pay opsiyon sözleşmesi alıcısı, dayanak payı kullanım fiyatından satın almaya veya satım opsiyonu söz konusu ise satmaya karar verirse, bu yatırımcı, opsiyonu "**kullanır**".

Opsiyonu kullanma talepleri, yatırımcının aracı kuruluşuna iletilmelidir. Aracı kuruluşların opsiyonların kullanımı için belirlediği prosedür ve süreler olabilir; dolayısıyla, aracı kuruluşunuzun bu konudaki kurallarını öğrenme sorumluluğu size aittir.

Bir opsiyon sözleşmesini kim satar?

- Bir opsiyon satın almış ve onu tasfiye etmek (ya da pozisyonunu kapatmak) isteyen biri
- O sözleşmede bir pozisyonu olmayan ve böyle bir pozisyon oluşturmak (veya opsiyon yazmak) isteyen biri.

Bu kişiler, ya bir opsiyon piyasasının “üyeleri” olarak alış ve satış fiyat kotasyonu girmek zorunda olan, profesyonel olarak opsiyon alım satımı yapanlar ya da sizin gibi başka yatırımcılardır.

Ancak bir opsiyon alım veya satım sözleşmesini elinizde (aracı kurum hesabınızda) tutmak amacıyla satın alıyorsanız, bu opsiyonu size kimin sattığının önemi yoktur. Alış emriniz bir opsiyon piyasasında gerçekleştiği zaman, opsiyon sözleşmesi sizin olur.

Opsiyon Alımı/Satımı ve Kullanımı

Borsa İstanbul VİOP için;

1 ALIM OPSİYONU SAT/YAZ = 100 PAY SATMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ
1 SATIM OPSİYONU SAT/YAZ = 100 PAY ALMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Bir alım veya satım opsiyonu **satın alan** yatırımcının, o opsiyonun dayanak varlığı olan payları alma veya satma hakkını satın aldığını hatırlayalım. Tekrar edelim, burada, satın alınan bir hak söz konusudur, bir yükümlülük değil. Öte yandan, opsiyonu **yazan** kişi, talep edildiği takdirde, opsiyonun gereğini yerine getirme **yükümlüğü** altına girmiştir. Opsiyon alan kişi bu opsiyon sözleşmesini kullanırsa, alım opsiyonu sözleşmesini yazan taraf, sözleşmeye konu dayanak varlıkları alım opsiyonu sahibine satmaya, satım opsiyonu yazan tarafısa, sözleşmeye konu dayanak varlıkları satım opsiyonu sahibinden satın almaya zorunludur.

Opsiyonun vade tarihinde elinizde bulunan alım opsiyonunu kullanmak istediğinizi varsayalım. Aracı kurumunuza, alım opsiyonunu kullanmak istediğinizi bildirirsiniz. Bu bildirim zamanlaması ve yöntemi aracı kurumunuzun belirlediği prosedürlere uygun olmalıdır. Aracı kurumunuz opsiyonu kullanmak istediğinizi takas kurumuna bildirir.

Opsiyon Alımı/Satımı ve Kullanımı

Takas kurumu bu bildirim aldıktan sonra, yine takas kurumu üyesi olan ve aynı alım opsiyonundan satmış/yazmış bir aracı kurum seçer ve sizin opsiyonu kullanma isteğinizi bildirir. Bu bildirim alan aracı kurum sizin aracı kurumunuz ya da diğer üye aracı kurumlardan biri olabilir. Takas kurumu bunu rassal olarak seçer. Bu aracı kurum kullanım bildirimini aldığı anda, bildirim, sizinkine benzer bir alım opsiyonu satmış/yazmış olan müşterilerinden birini bunu yerine getirmekle görevlendirir. Bu alım opsiyonu yazan, rassal olarak ya da belirlenen başka bir prosedüre göre bir havuzdan seçilir.

Alım opsiyonu yazan bu kullanım bildiriyle görevlendirildiğinde yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır. Bu vakada, alım opsiyonu yazan, alım opsiyonunun dayanak varlığını, bildirilen fiyattan size satmalıdır. Bunun yerine bir satım opsiyonu kullanmış olsaydınız, bildirim süreci aynı şekilde işleyecekti. Ancak satım opsiyonu size dayanak varlık paylarını satma hakkı verdiği için, kullanım bildirimini yaptırdığı satım opsiyonu yazan, bu payları sizden, daha önce belirlenmiş olan fiyattan satın almakla yükümlü olacaktır.

Opsiyon İşlemlerinde Takas Kurumunun Rolü

Opsiyon piyasasının ne şekilde çalıştığı konusunda kafanızda bir resim oluştuğuna göre, takas kurumunun rolünü kısaca gözden geçirelim. Takas kurumunun her şeyin ortasında yer aldığını fark etmiş olmalısınız. Gerçekten de öyle. Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında merkezi karşı taraf hizmeti veren takas kurumu Takasbank'tır. Takasbank, VIOP'ta gerçekleştirilen tüm işlemlerin, işlem gören tüm sözleşmelerin takas kuruluşu ve garantörüdür.

Herhangi bir işlem gününde, Takasbank bir alıcı ile satıcı arasında bir opsiyon işlemi gerçekleştiğini teyit ettikten sonra, iki taraf arasındaki bağlantıyı keser. İster bir opsiyon satın alın, ister elinizdeki bir opsiyonu satın, bunu kimden satın aldığının ya da kime sattığının önemi yoktur. Aynı şekilde, bir opsiyon sözleşmesi yazdığınızda, bunu sizden kimin aldığı önemli değildir. Opsiyon piyasası, herhangi bir belirli alıcı ve herhangi bir belirli satıcı arasında devamlı bir bağın olmadığı bir piyasadır. Opsiyon pozisyonlarını kapatmak, işlemin karşı tarafı olan ilk tarafın hak ve yükümlülüklerini hiçbir şekilde etkilemez. Pay piyasası da, pay alıcı ve satıcılarını eşleştirilmesi ile aşağı yukarı aynı şekilde çalışır.

Opsiyon Sözleşmeleri Terimleri

Opsiyon sözleşmelerini almak, satmak ve yazmaktan bahsettik, ancak bu çeşitli işlemleri ve sonuçlarını tanımlayan bazı özel terimler vardır – uzun, kısa, açmak ve kapatmak.

OPSİYON ALMAK **UZUN POZİSYON**

Bir opsiyon veya pay için uzun pozisyon, o menkul kıymeti satın aldığınız ve aracı kurum hesabınızda tuttuğunuzu ifade eder. Bir alım veya satım opsiyon sözleşmesi satın almanız ve o opsiyonu hesabınızda tutmanız, sözleşmede uzun pozisyonda olduğunuz ve ilgili haklara sahip olduğunuz anlamına gelir. Bir paydan 1.000 adet satın aldıysanız ve bu senetleri hesabınızda tutuyorsanız, bu 1.000 payda “uzun pozisyondasınız”.

Opsiyon Sözleşmeleri Terimleri

OPSIYON YAZMAK/SATMAK **KISA POZİSYON**

Opsiyonlar söz konusu olduğunda, kısa pozisyon, bir opsiyon sözleşmesi yazdığınız bir pozisyonu ifade eder. Bir alım veya satım opsiyonu yazdıysanız, o sözleşmede kısa pozisyondasınız ve size bir kullanım bildirimini yapılması halinde, bunun gereğini yerine getirmekle yükümlüsünüz.

Ancak farklı bir bağlamda, “kısa” terimi paylar veya opsiyon sözleşmelerinde “ayı” piyasasını da ifade edebilir.

Opsiyon Alıcısı: Satayım mı Kullanayım mı?

Bir pay opsiyon sözleşmesinde uzun pozisyondaysanız, opsiyonun vade tarihinde dayanak varlık olan payı kullanım fiyatından satın alma veya satma hakkınız vardır. Bu hak, siz opsiyonu kullandıktan veya opsiyon kullanılmadan vadesinin dolmasından sonra ortadan kalkar. Siz bu opsiyonu elinizde bulundurduğunuz sürece, opsiyonun kullanılıp kullanılmayacağı kararı size aittir. Bir opsiyonun vadesi dolmadan önce opsiyonu elden çıkarmak istemeniz halinde, piyasada bu opsiyon için satış emri vererek, opsiyonu piyasada satabilirsiniz.

Kullanım Bildirimi

Unutmayın ki, bir pay opsiyon sözleşmesi yazdığınızda (dolayısıyla kısa pozisyondayken) gelebilecek bir kullanım bildirimini zamanında yerine getirmekle yükümlüsünüz. Bir sözleşmede kısa pozisyondayken, sözleşmenin vade tarihinde, bir kullanım bildirimini alabilirsiniz.

Size kullanım bildirimini yapıp yapılmayacağını siz belirleyemezsiniz. Bu seçim, hangi nedenle olursa olsun, bir opsiyonu kullanmayı seçen bir opsiyon sahibine aittir. Ancak bir opsiyon sözleşmesinde kısa pozisyonunuzu ve dolayısıyla sözleşmenin gereklerini yerine getirme yükümlülüğünü sürdürmek istemiyorsanız, opsiyonu sözleşme için piyasada bir alım emri vererek, piyasada alabilirsiniz. Dolayısıyla da, yükümlülükleriniz ortadan kalkar.

Pozisyon Açmak

POZİSYON AÇMAK = YENİ POZİSYON AÇMAK VEYA POZİSYON ARTTIRMAK

Pozisyon açmak, bir menkul kıymette bir pozisyon **açtığınız ya da mevcut pozisyonunuzu arttırdığınız** bir işlemdir.

Hesabınızda tutmak üzere bir opsiyon satın alıyorsanız, bunu bir sözleşme olarak zaten elinizde tutuyor olmanızdan bağımsız olarak, bu bir **pozisyon açma (alış)** işlemidir. Uzun bir pozisyon yaratıyorsunuz. Eğer elinizde belli bir opsiyon varsa ve onun aynısı başka bir opsiyon satın alırsanız bu da bir pozisyon açma (alış) işlemidir. Bu durumda, bu opsiyondaki uzun pozisyonunuzu bir sözleşmeden iki sözleşmeye çıkararak pozisyonunuzu büyütüyorsunuz demektir.

Bunun aksine, bir opsiyon sözleşmesi yazıyorsanız, bu bir **pozisyon açma (satış)** işlemidir. Bu opsiyonda pozisyonunuz yoksa bir kısa pozisyon açıyorsunuz. Eğer zaten bir opsiyon yazdıysanız ve benzer koşullara haiz başka bir opsiyon yazarsanız, bu opsiyondaki kısa pozisyonunuzu bir sözleşmeden iki sözleşmeye çıkararak büyütüyorsunuz demektir.

Pozisyon Açmak

Pozisyon Açma (Alış) İşlemi

XYZ Haziran 60 Kullanım Fiyatlı Alım Opsiyonu

0	= Mevcut pozisyon yok
+1	= Alım Opsiyonu al
Pozisyon Durumu	= 1 XYZ Haziran Alım Opsiyonu Uzun Pozisyon
+2	= 2 Alım Opsiyonu al
Pozisyon Durumu	= 3 XYZ Haziran Alım Opsiyonu Uzun Pozisyon

Pozisyon Açma (Satış) İşlemi

XYZ Eylül 60 Kullanım Fiyatlı Satım Opsiyonu

0	= Mevcut pozisyon yok
-5	= 5 XYZ Eylül Satım Opsiyonu yaz
Pozisyon Durumu	= 5 XYZ Eylül Satım Opsiyonunda Kısa Pozisyon
-2	= 2 XYZ Eylül Satım Opsiyonu yaz
Pozisyon Durumu	= 7 XYZ Eylül 60 Satım Opsiyonunda Kısa Pozisyon

Pozisyon Kapatmak

POZİSYON KAPATMAK= POZİSYON AZALTMA VEYA KAPATMA

Bir pozisyon açma işleminin tam tersi, **pozisyon kapatma işlemidir**. Bu, menkul kıymetteki açık pozisyonunuzu **azalttığınız veya kapattığınız** bir işlemdir. Bir kısa pozisyonu azaltmak veya kapatmak için bir opsiyon alıyorsanız, bu bir **pozisyon kapatma (alış) işlemidir**. Yaptığınız şey aslında, pozisyonu geri satın alıp yükümlülüklerinizden kurtulmaktır. Eğer bir opsiyon sözleşmesinde kısa pozisyonda idiyse ve bunu bir pozisyon kapatma (alış) işlemiyle geri aldıysanız, o kısa pozisyonu silersiniz. Eğer bir opsiyon sözleşmesinde iki kısa pozisyonda olup bir sözleşmeyi aynı şartlarla geri alacaksanız, o opsiyon sözleşmesindeki kısa pozisyonu iki sözleşmeden bir sözleşmeye düşürerek azaltırsınız. Her iki durumda, bir kısa pozisyonu **kapatmış** olursunuz.

Diğer taraftan, bir uzun pozisyonu azaltmak veya kapatmak için bir opsiyon sözleşmesini satarsanız, buna bir **pozisyon kapatma (satış) işlemi** denir. Elinizde bir opsiyon sözleşmesi varsa ve bunu piyasada satarsanız, o uzun pozisyonu kapatırsınız. İki benzer opsiyon sözleşmeniz olup bunlardan birini satmanız halinde, uzun pozisyonunuzu iki sözleşmeden bir sözleşmeye indirerek azaltırsınız.

Alıcı, Satın Alan, Satıcı ve Satan

Daha önce kullandığımız bazı terimleri biraz daha açıklayalım – **alıcı, satın alan, satıcı ve yazan**.

Alıcı, basitçe bir opsiyon almak için opsiyon piyasasına başvuran biridir. Bu kişi bir kısa pozisyonu geri satın alıyor (kapatıyor) olabilir veya bir işlem hesabında tutmak için bir opsiyon sözleşmesi alıyor olabilir. Bu ikisi arasındaki küçük fark şudur; tutmak için bir opsiyon alan yatırımcı (uzun sözleşme), bu sözleşmeyi **satın alan**dır. “Satın alma” terimi, opsiyon sektöründe yaygın olarak, uzun pozisyon açmayı veya büyütmeyi ifade etmek için kullanılır.

Peki ya satıcılar? Teknik olarak, piyasada bir opsiyon satan kişi, açma (kısa) veya kapatma (uzun) işlem yapıyor olmasına bakılmaksızın, **satıcı** olarak adlandırılır. Ancak satıcı teriminin bir opsiyon yazan veya kısa pozisyon açan bir yatırımcıyı tanımlaması da oldukça yaygındır. Bu kelimenin tam anlamı, genellikle kullanıldığı bağlamdan anlaşılır. Ancak karışıklığı önlemek amacıyla, bu noktadan itibaren, bir açma işlemiyle bir pay opsiyonu satan, yani zaten mülkiyetinde bulunmayan bir alım veya satım opsiyonunu satan birini “**opsiyon yazan**” olarak ifade edeceğiz.

Opsiyon Sınıfı ve Opsiyon Serisi

TÜM XYZ ALIM & SATIM OPSİYONLARI = OPSİYON SINIFI
TÜM XYZ MAYIS 60 KULLANIM FİYATLI ALIM OPSİYONLARI = OPSİYON SERİSİ

Gözden geçirilecek son terimler **opsiyon sınıfı** ve **opsiyon serisi**dir. Opsiyon sınıfı, aynı dayanak pay üzerine yazılmış aynı tip alım veya satım pay opsiyon sözleşmelerini ifade eder. Örneğin, XYZ Şirketi payları üzerine yazılmış tüm opsiyon sözleşmeleri, bir pay opsiyonları sınıfıdır. Kullanım fiyatı, sona erme ayı ve işlem birimi aynı olan ve aynı sınıfa ait tüm opsiyonlara opsiyon serisi denir. Örneğin, tüm XYZ Mayıs vadeli 60 kullanım fiyatlı alım opsiyonları bir opsiyon serisi oluşturur.

